

Самостійним фактором, що свідчить на користь такого рішення є розвиток чинного інвестиційного законодавства України, що через бурхливу спеціалізацію втрачає свій системний характер, помножуючи внутрішні й зовнішні колізії та інші дефекти. Слід зазначити, що такої кодифікації повинна передувати робота на державному рівні моделі інвестиційного розвитку економіки України. У свою чергу, така модель повинна трансформуватися в чіткі напрямки державної інвестиційної правової політики. При цьому варто підкреслити правовий контекст такої політики та відповідної Державної програми, що має бути розробленою на її основі.

І. М. Кульчій,

аспірант кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ПРИНЦИПІВ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Визначення принципів правового регулювання будь-яких відносин, в тому числі і аграрноправових має важливе значення для формування цілісного уявлення про них.

Проте, відсутність в юридичній науці єдиного підходу до розуміння принципів права потребує їх детального вивчення задля формулювання їх інтерпретації.

Слово «принцип» (походить від латинського «*principium*» – визначальне, те від чого похідне все інше, початок, першооснова, первинність) означає – засада, основа, керівна ідея, вихідне положення будь-якого явища (вчення, організації, діяльності тощо).

На сьогодні термін «принцип» вживається у різних значеннях: 1) основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації (гуманізм, законність, справедливість, рівність громадян перед законом тощо); 2) внутрішнє переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей і діяльності.

При характеристиці категорії «принцип» професор С. П. Погребняк звертає увагу на те, що він по-перше, представляє собою ідею, положення, вимогу, і по-друге, вона є основним, основоположним, засадичним, фундаментальним, вихідним, загальним, керівним, відправним, провідним, чільним. Науковець на-

голошує на тому, що більшість з перелічених слів за великим рахунком є синонімами, тому їх можна використовувати разом без будь-якої суттєвої шкоди для дослідження. Водночас, він переконаний, що при більш прискіпливому погляді на термінологію можна побачити деяку відмінність між термінами «ідея», «положення», «вимога». Проте, подібні термінологічні розбіжності вчений вважає корисними, оскільки вони дозволяють нам охарактеризувати принципи більш об'ємно, стереометрично, підкреслити складність даної категорії, зробити наголос відразу на кількох її аспектах.

Проте, як зазначають науковці, поняття принцип значно ширше за його нормативний, законодавчий вираз, оскільки до змісту поняття принципу входять: наявність певних уявлень щодо сфери правосвідомості; закріплення відповідних положень у діючому законодавстві; реалізація принципів права у конкретній сфері суспільних відносин. Зокрема, професор О. В. Зайчук, наголошує на тому, що дана концепція містить схему: принцип зароджується як певна ідея у теорії, закріплюється у системі правових норм і через них перетворюється у суспільні відносини. Або навпаки: суспільні відносини концентруються і закріплюються у нормах права, на підставі яких формулюються принципи.

В юридичній літературі зустрічаються й інші позиції стосовно формування принципів. Зокрема, П. Д. Пилипенко переконаний, що принципи права як надбання всього історичного процесу розвитку людства є первинні відносно права юридичного та становлять його сутність і зміст. Внаслідок нормативного закріплення вони стають концентрованим відображенням дійсності; об'єднують норми права в органічне ціле, цементують їх у цілях єдності правового регулювання; відбиваються у соціальній правосвідомості; визначають перспективи розвитку права, оскільки вони менш схильні до змін, ніж усе право як система норм. На відміну від принципів права, правові принципи визначаються у самому юридичному праві, а тому є вторинними, похідними. Правові принципи відображені в нормативних актах у вигляді окремих загальних положень (норм-принципів) шляхом їх прямого або опосередкованого закріплення.

Вбачається, що дана позиція заслуговує на увагу, оскільки дозволяє розглядати принципи не лише в їх статичному прояві, але й в динамічному, при цьому виокремлювати, ті, принципи права, які ще не знайшли свого нормативного закріплення, проте, з огляду на динамічність суспільних відносин та появу нових правових інститутів можуть визнаватися як такі, що сформувалися.

Між тим варто зазначити, що серед науковців загальноприйнятою є класифікація принципів права за змістом та сферою їх розповсюдження на чотири групи: 1) загальні принципи; 2) міжгалузеві; 3) галузеві; 4) принципи правових інститутів. При цьому загальноправові принципи – характеризують право в цілому, поширюються на всю правову систему; міжгалузеві – виражають

зміст окремих груп галузей права; галузеві – характеризують зміст лише однієї галузі; принципи правових інститутів – керівні засади для окремих правових інститутів.

Проте, в науці аграрного права були запропоновані й інші класифікації. Зокрема, професор А. М. Статівка, при характеристиці відносин щодо соціального розвитку села виділяє загальні й спеціальні принципи. Професор В. М. Єрмоленко пропонує диференціювати принципи правового регулювання системи аграрних майнових відносин на три групи організаційно-регулятивних принципів: загальноправові, галузеві та спеціальні. Вказану класифікацію доречно перенести на структуру принципів диверсифікації сільських територій. При цьому, як зазначає вчений загальноправового характеру принципи аграрних відносин набувають через уніфікацію із загальними засадами правового регулювання, які є методологічною основою для інших галузей права. Тому до них слід віднести принципи: створення рівних умов господарювання для всіх суб'єктів аграрних майнових правовідносин; поєднання методів дозволу, примусу та заборони у регулюванні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.

Стосовно галузевих принципів професор В. М. Єрмоленко зазначає, що вони виступають спільними для всіх аграрних відносин. Це принципи: забезпечення потреб населення безпечними і якісними продуктами харчування та промисловості високоякісною сировиною; забезпечення продовольчої безпеки держави; врахування особливостей сільськогосподарської діяльності. В цілому погоджуючись з науковцем, вбачається доречним до галузевих принципів додати принцип сталого розвитку сільських територій, який є характерним для всіх аграрноправових відносин, який проявляється в сприянні комплексному розвитку сільських територій при врахуванні органічної єдності екологічної, економічної та соціальної складової таким чином, щоб задовольнялися потреби не лише нинішнього але й майбутніх поколінь.

Стосовно спеціальних принципів диверсифікації сільських територій варто зазначити, що під ними необхідно розуміти загальні вимоги, що ставляться до відносин з урізноманітнення діяльності сільськогосподарських товаровиробників та їх учасників, а також базові засади, первісні основи, що виражають сутність диверсифікації сільських територій та її загальну спрямованість. Зазначимо, що запропоновані принципи виводяться або із аграрного законодавства, або із сутності виникаючих суспільних відносин. Вважаємо що до спеціальних принципів диверсифікації сільських територій необхідно віднести: сталого використання природних ресурсів; врахування ризиковості аграрного виробництва; врахування багатофункціональності сільського господарства при обранні виду господарської діяльності.